

Wetenschap&Onderzoek

Kennis van en voor evenementen

De rol van kennis in het functioneren van de beoordelingscommissie sportevenementen

In 2018 brengt de Nederlandse Sportraad (NLsportraad) een tweeledig advies uit aan de minister van VWS over de subsidiëring van grote sportevenementen (NLsportraad 2018). Het eerste deel, dat op 4 april naar de minister is gestuurd, betreft de bestuurlijke inrichting van de advisering en kortetermijnaanpassingen in het vigerende *Beleidskader sportevenementen*. In een tweede advies, dat deze zomer mag worden verwacht, gaat NLsportraad in op de vraag wat een sportevenement toonaangevend maakt en subsidiabel voor de rijksoverheid, en op de inrichting van een strategische sportevenementenkalender. Naar verwachting vertaalt het advies zich in voorstellen om het *Beleidskader sportevenementen* en bestaande financiële instrumenten aan te passen.

DOOR HUGO VAN DER POEL EN PAUL HOVER

In dit artikel schetsen we eerst de achtergronden en inhoud van het advies van NLsportraad, dat er in het kort op neerkomt dat een onafhankelijke beoordelingscommissie zich moet gaan buigen over de toekenning van subsidies aan evenementen(organisatoren). De vraag die wij hier aan de orde willen stellen, is welke (typen) kennis nodig is (zijn) in die beoordelingscommissie om tot steekhoudende adviezen te kunnen komen om het ene evenement wel voor subsidie in aanmerking te laten komen, en het andere niet. Vervolgens gaan we in op de ontwikkeling, overdracht en borging van die kennis. Onze veronderstelling daarbij is dat de kenniscomponent in het functioneren van de beoordelingscommissie in feite het topje van de ijsberg is, of zou moeten zijn. Alleen als in Nederland voldoende kwantiteit en kwaliteit is in de kennisinfrastructuur van (sport)evenementen, kan een onafhankelijke beoordelingscommissie bestaan die tot kundige en onderbouwde adviezen komt.

Het advies van NLsportraad: stel een onafhankelijke beoordelingscommissie in

Eind 2017 heeft Bruno Bruins, de nieuwe minister van VWS, aan NLsportraad gevraagd hem te adviseren over de subsidiëring van internationaal toonaangevende topsportevenementen. In de vraagstelling van de minister zit al besloten dat NLsportraad de minister gaat adviseren over de toekenning van de subsidies voor die evenementen. De minister vraagt NLsportraad om aan te geven:

1. welke criteria de sportraad zou willen hanteren;
2. in welke fase van het proces, gericht op het binnenhalen van evenementen, de sportraad advies kan uitbrengen;
3. welke expertise de sportraad nodig heeft voor deze taak;
4. hoe de adviezen van de sportraad ook derden ten gunste kunnen komen;
5. welke procedure moet worden gevolgd om te komen tot een transparant en onafhankelijk proces van beoordeling.

HET EK VOETBAL VOOR VROUWEN BRACHT NIET ALLEEN SPORTIEF SUCCES (VOOR HET EERST IN DE GESCHIEDENIS WERDEN DE NEDERLANDSE VROUWEN EUROPEES KAMPIOEN), DE ORANJELEEUWINNEN WISTEN OOK EEN GROOT PUBLIEK OP DE BEEN TE BRENGEN.

Hoe deskundig de Commissie Evenementen ook is en hoe gewetensvol KvS ook te werk gaat, deze constructie biedt een ideaal doel voor prijsschieten door partijen die zich door de verstrekte adviezen benadeeld voelen

Het is, gegeven deze vraagstelling van de minister, niet verrassend dat NLsportraad de minister adviseert om onder auspiciën van NLsportraad een onafhankelijke beoordelingscommissie in het leven te roepen, die gaat opereren op een wijze die vergelijkbaar is met die van de commissies die onder de paraplu van de Raad van Cultuur het Ministerie van OCW adviseren over de toekenning van subsidies aan musea en dansgezelschappen en dergelijke.

Gegeven de wijze waarop de adviesvraag van de minister was geformuleerd, zou het vreemd zijn als minister Bruins dit advies niet overneemt. Ook inhoudelijk ligt het advies voor de hand. Op dit moment adviseert het netwerk Kracht van Sportevenementen (KvS) - met daarin de directeuren Sport van de vijf grootste gemeenten en de provincies Gelderland

en Noord-Brabant, NOC*NSF en VWS - aan VWS welke evenementen voor subsidie door VWS in aanmerking komen. KvS doet dit op advies van een Commissie Evenementen, die voor dit advies deskundigen raadpleegt. Los van de deskundigheid en integriteit van de leden van de commissie en geraadpleegde deskundigen constateert de sportraad dat procedureel in deze constructie niet is geborgd dat de advisering onafhankelijk verloopt en dat er geen sprake is van belangenverstrengeling. Sommige gemeenten en provincies praten wel mee, andere niet. VWS adviseert zichzelf en heeft wat toe te lichten als het afwijkt van zijn eigen advies. NOC*NSF - een vereniging van sportbonden - moet aan zijn eigen achterban uitleggen waarom sommige bonden wel een positief advies krijgen voor hun evenement, en andere niet. Hoe deskundig de Commissie Eve-

nementen ook is en hoe gewetensvol KvS ook te werk gaat, deze constructie biedt een ideaal doel voor prijsschieten door partijen die zich door de verstrekte adviezen benadeeld voelen.

NLsportraad stelt voor om verzoeken tot subsidiëring minstens twee keer te beoordelen. De eerste keer in de voorbereidings-/pre-bidfase, om te bepalen in welke categorie het evenement thuishoort. De tweede beoordeling vindt plaats als het bid is binnengehaald. Dan worden de plannen van de evenementenorganisator getoetst op de verschillende criteria uit het *Beleidskader sportevenementen*. Afhankelijk van de uitkomst van die toetsing wordt VWS geadviseerd om wel of niet tot subsidieverstrekking over te gaan. Een mogelijk derde beoordelingsmoment voor de beoordelingscommissie zou na het evenement kunnen zijn, bij de verantwoording en vaststelling van de subsidie.

De rol van kennis in de beoordeling van subsidieaanvragen

NLsportraad komt dus vooral op grond van meer juridisch-politieke en organisatorische overwegingen tot het voorstel tot oprichting van een onafhankelijke beoordelingscommissie. Daarmee wordt de onafhankelijkheid van de commissie in formele zin goed geborgd, en wordt antwoord gegeven op de tweede en vijfde vraag van de minister. Vervolgens is het de vraag of en hoe de commissie inhoudelijk tot goede adviezen kan komen (zie derde vraag van de minister). De commissie krijgt immers voorstellen voorgelegd, waarin de indieners (proberen) aan te tonen dat hun evenement goed zal verlopen, tegen minimale kosten, met maximale wenselijke effecten en nauwelijks negatieve bijeffecten. De commissie zal die voorstellen niet alleen belangenvrij moeten beoordelen (de formele kant), maar ook over voldoende kennis moeten beschikken om inhoudelijk de argumentatie en aangevoerde bewijslast van de indieners te kunnen volgen, wegen en beoordelen.

In het *Beleidskader sportevenementen* (VWS 2014) komen zinsneden voor als het realiseren of vergroten van de "spin-off" en het "rendement" van evenementen. Dit duidt op een onderliggende gedachtegang dat sportevenementen sowieso gunstige (economische en maatschappelijke) neveneffecten hebben. De kwestie is alleen hoe die beter kunnen worden benut. Dat

FOTO: HOLLANDE HOOGTE/ROOS TROMMELER

SPORTLIEFHEBBERS KONDEN GRATIS KIJKEN NAAR HET SPEER- EN DISCUSWERPEN OP HET MUSEUMPLEIN TIJDENS DE EK ATLETIEK VAN 2016 IN AMSTERDAM. OOK KONDEN KINDEREN MIDDELS LEUKE ACTIVITEITEN KENNISMAKEN MET ATLETIEK.

roept vanzelfsprekend de vraag op hoe zeker we zijn van die effecten, en of we weten hoe die effecten tot stand komen.

Punt van aandacht hier is dat, zelfs als we deze vragen zouden kunnen beantwoorden, dit nog geen instrumentele inzet is van sportevenementen. Het is op een intelligente manier meeliften op sportevenementen, die omwille van zichzelf georganiseerd blijven worden. Een instrumentele inzet van sportevenementen vraagt een omgekeerde benaderingswijze. We hebben eerst het doel ('Nederland als handelsnatie op de kaart zetten'), en gaan dan op zoek naar de meest effectieve en doelmatige manier(en) om dat doel te bereiken. Als we onze 'evenementenkennis' op orde hebben, zouden we kunnen laten zien hoe, en tegen welke prijs, sportevenementen hieraan kunnen bijdragen. Daarbij is overigens te verwachten dat 'topsportevenementen' een veel te abstracte term is. Om bij dit voorbeeld te blijven: als we er al uit komen hoe sportevenementen kunnen helpen om Nederland als handelsnatie op de kaart te plaatsen, dan is het toch zeer waarschijnlijk dat een WK voetbal dit anders doet dan een WK curling, WK korfbal of WK bridge.

Twee typen kennis van sportevenementen

Het eerste type kennis waarover de beoordelingscommissie dient te beschikken, is kennis van de organisatie van het evenement zelf: Hoe doe ik dat, wat moet ik logistiek allemaal regelen, wat doe ik bij slecht weer, wat kan en mag ik sponsoren bieden, enzovoort? Hoewel niet uitsluitend, betreft het hier in belangrijke mate praktische of procesmatige kennis, waarbij ervaring van groot belang is. Dat is hier ook de grootste uitdaging: Hoe breng ik relevante ervaring en praktische kennis in stelling bij een evenement dat eenmalig is of zich hooguit sporadisch voordoet, en gepaard gaat met een korte maar heftige piekbelasting tijdens het evenement zelf? Het doel is hierbij een goed verloop van het evenement: dit moet 'vlekkeloos' zijn en deelnemers en toeschouwers moeten terugkijken op een 'geslaagd' evenement.

Vanzelfsprekend dient dit eerste type kennis, de praktische kennis van het organiseren van evenementen, waarbij de context even tussen haakjes wordt gezet, aanwezig te zijn in de beoordelingscommissie. Al was het maar omdat het optreden van de gewenste (externe) effecten vooronderstelt dat het evenement plaatsvindt - zonder evenement geen effecten van het evenement. Beoordeeld moet dus worden of het evenement in de voorgestelde opzet en met de voorgestelde inzet van middelen als evenement kan slagen, en of hierbij sprake is van een

doelmatige aanpak. Hiervoor heeft men kritische commissieleden nodig met praktische kennis van én ervaring in het organiseren van (sport)evenementen, die niet (langer) belanghebbend zijn. Aandachtspunt hierbij is dat praktische kennis snel kan verouderen.

Als collectieve wilsvorming en uitdrukking van wat we met elkaar van belang vinden, zou de rijksoverheid grote evenementen kunnen steunen als 'feestje'. We trakteren elkaar dan om de zoveel tijd op een WK schaatsen of Tourstart. Een geslaagd evenement is dan het doel. In lijn met de "instrumentalisering van de sport" zinspeelt het *Beleidskader sportevenementen* er echter op dat sportevenementen ook kunnen worden ingezet om doelen in het economische en sociale domein te realiseren, of elders in de sport (zoals bevordering participatie in de breedtesport). Deze instrumentele inzet van sportevenementen roept een tweede type kennisvragen op, zoals: Hoe kan een sportevenement op een effectieve en doelmatige wijze leiden tot "een positieve uitstraling richting de breedtesport", "maatschappelijk rendement", "Nederland als handelsnatie op de kaart zetten" en "steden en regio's als gastvrije ontmoetingsplekken" profileren (zie VWS 2014, p. 4)?

Dit tweede type kennis vergt effectmetingen en evaluatieonderzoek, gebaseerd op toetsbare veronderstellingen over 'werkzame mechanismes' of 'als-dan-redeneringen'. Daarbij komen vragen kijken als: Hoe meten we dat Nederland als handelsnatie op de kaart staat? Hoe meten we veranderingen daarin? Hoe kunnen we die linken aan de organisatie van sportevenementen in Nederland? Wat is het (werkzame mechanisme) in sportevenementen, dat ertoe leidt dat er een waarneembare (positieve) verandering plaatsvindt in de positie van Nederland als handelsnatie? Onder welke condities kunnen welke effecten optreden? Waar het eerste type kennis vooral betrekking heeft op welke kennis in de praktijk van het organiseren van een sportevenement waar, wanneer, in welke mate en in welke hoedanigheid nodig is, gaat het bij het tweede type kennisvragen veel meer over hoe praktijken zijn geschakeld en elkaar beïnvloeden. Hoe is de praktijk van de organisatie van een sportevenement van invloed op economische praktijken, sociale praktijken of praktijken waarin sportvoorkeuren tot stand komen? Anders gezegd: het tweede type kennisvragen zet de interne aangelegenheden van de praktijk van het organiseren van sportevenementen tussen haakjes, en kijkt naar hoe die praktijk zich verhoudt tot zijn context (voorwaarden, omstandigheden, effecten, impact). Het hanteert een meer afstandelijke houding tot de

Het zal voor de beoogde onafhankelijke beoordelingscommissie een uitdaging zijn om voldoende gekwalificeerde leden te vinden, die op gezaghebbende wijze kunnen beoordelen welke effecten wel of niet zullen optreden bij de organisatie van een evenement

praktijk van het organiseren van evenementen, waarbij het zelfs mogelijk is tot de conclusie te komen dat het evenement weliswaar geslaagd is als evenement, maar niet effectief en/of doelmatig is geweest als instrument om bepaalde externe doelstellingen te realiseren.

We constateerden hiervoor al dat de rijksoverheid er zelden op betraapt kan worden dat ze middelen ter beschikking stelt voor de organisatie van een evenement, zonder daarbij aan te geven dat ze bepaalde gunstige effecten verwacht voor de economie, de samenleving en/of de breedtesport. Met andere woorden: de commissie zal ook een beroep moeten doen op dit tweede type, theoretisch gefundeerde kennis, op grond waarvan de plausibiliteit van het optreden van door de evenementenorganisatie geclaimde effecten beoordeeld kan worden, aan de hand van de aanwezigheid van de daarvoor benodigde werkzame mechanismes in de opzet van het evenement. Dat betekent dat in de commissie ten minste één, maar bij voorkeur drie wetenschappers moeten zitten die beschikken over deze kennis, of deze kennis kunnen activeren.

Ontwikkeling, overdracht en borging van kennis van en voor sportevenementen

De basis van kennis voor (de organisatie van) sportevenementen wordt vooral gelegd in hbo-opleidingen, zoals sportkunde, sportmarketing en evenementenmanagement, en verder ontwikkeld, overgedragen en geborgd in de praktijk, in het bijzonder in het werk van evenementenorganisatoren, sportbonden en stichtingen die regelmatig en meestal professioneel evenementen organiseren. Dit eerste type praktische kennis van en ervaring met het organiseren van (sport)evenementen is in Nederland ruimschoots aanwezig. Het moet daardoor mogelijk zijn voor de beoordelingscommissie mensen te vinden die beschikken over de hier bedoelde kennis en ervaring. Aandachtspunten zijn dat die personen enerzijds niet meer belanghebbend mogen zijn, maar anderzijds ook weer niet al te lang uit die praktijk mogen zijn gestapt, vanwege het risico op veroudering van hun praktische kennis. Dit laatste risico kan worden beperkt door de zittingstermijn in de commissie, in elk geval voor deze categorie leden, te bepalen op drie jaar, met een optie op hooguit drie jaar verlenging.

De basis van het tweede type kennis van (de effecten van) sportevenementen wordt gelegd in een wetenschappelijke opleiding, waarin men wordt geschoold in het ontdekken, ontwarren, ontwikkelen en beoordelen van logische modellen ('als-dan redeneringen', theorieën) en het doen van toetsend en evaluerend onder-

zoek. De doorontwikkeling en overdracht, en daarmee de borging, van dit soort kennis vergen bij voorkeur een academische opleiding sportevenementen, of een wat bredere opleiding sportwetenschap, waarbinnen men zich serieus kan specialiseren op het onderwerp sportevenementen. Het voordeel van een academische opleiding is dat deze structureel wordt gefinancierd vanuit de eerste geldstroom (OCW), en een combinatie vormt van ontwikkeling van (nieuwe) kennis (door docent-onderzoekers) en overdracht van die (nieuwe) kennis (en hoe die te verwerven en te beoordelen) aan telkens nieuwe generaties studenten. Het probleem hier is dat een dergelijke opleiding in Nederland niet bestaat.

In het rapport *De kern plus een link. Naar een Sportevenementen Informatie Systeem* (Breedveld & Hover, 2016) is op verzoek van KvS de stand van zaken waar het gaat om kennis van en voor sportevenementen in kaart gebracht. Geconstateerd wordt dat "de kennisinfrastructuur ten aanzien van sportevenementen niet is meegegroeid met de toenemende maatschappelijke en politieke aandacht voor het thema sportevenementen", dat "relevante kennisorganisaties nauwelijks zijn aangesloten op dit thema", "dat er geen sprake is van stelselmatige dataverzameling en monitoring en evenmin van wetenschappelijke verdieping" en "onderzoeksmatige thema's [...] niet of nauwelijks [worden] geadresseerd en er [...] niet of nauwelijks stappen [worden] gezet met betrekking tot innovatie in dataverzameling en onderzoekstechnieken. Een helder en compleet overzicht van de relevante literatuur en de belangrijkste uitkomsten daarvan ontbreekt."

Het rapport signaleert dat er de afgelopen jaren wel vorderingen zijn gemaakt als het gaat om kennis van en voor sportevenementen, met name bij hogescholen (lectoraten) en door de Werkgroep Evaluatie Sportevenementen (WESP). Maar die ontwikkeling stopt door gebrek aan middelen, regie en ruimte voor meer wetenschappelijke verdieping. Bij gemeenten en organisatoren van evenementen is niet of nauwelijks budget voor onderzoek, en de stress die de organisatie van evenementen oplevert, zuigt aandacht voor consciëntieuzere dataverzameling weg en verhoudt zich sowieso slecht met de weloverwogen aanpak die onderzoek naar effecten van evenementen vergt. Onderzoek van en door hogescholen (lectoraten) kan heel waardevol zijn en veel opleveren, maar naar de aard van de taak en de expertise van hogescholen toch eerst en vooral waar het gaat om praktische kennis voor sportevenementen. Het ligt veel minder

Lees verder op pagina 34

voor de hand te verwachten dat de hogescholen in staat zullen zijn het tweede, meer theoretisch gefundeerde type kennis te ontwikkelen, over te dragen en veilig te stellen.

Tot slot

Het is moeilijk in te zien wat er tegen het advies van NLsportraad is om de beoordeling van subsidieaanvragen voor sportevenementen onder te brengen bij een onafhankelijke beoordelingscommissie. In het algemeen is het streven van de overheid bij de verstrekking van subsidies dat die subsidies voldoen aan de criteria van doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtvaardigheid, hetgeen impliceert dat de subsidieverstrekking zo min mogelijk beïnvloed mag worden door de belangen van de aanvragende partijen. Opvolging van het advies van NLsportraad creëert een situatie waar in formeel opzicht het tegengaan van belangenverstrengeling is geborgd.

Een onafhankelijke beoordeling van de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtvaardigheid van subsidies voor sportevenementen kent niet alleen bepaalde formele vormvereisten, maar stelt ook eisen aan de inhoudelijke deskundigheid van de beoordelingscommissie, teneinde met kracht van argumenten tot een eigen onderbouwde afweging te kunnen komen bij de adviezen om bepaalde subsidies wel of niet toe te wijzen. Zie ook de derde vraag in de aangehaalde adviesaanvraag van de minister. De benodigde expertise dient ons inziens te steunen op twee typen kennis. Ten eerste praktische kennis van hoe evenementen te organiseren, om te kunnen beoordelen of de voorgestelde opzet, organisatie en financiering haalbaar is. Dit type kennis is in Nederland ruimschoots aanwezig en beschikbaar voor de beoordelingscommissie. Het tweede type kennis dat nodig is, is wetenschappelijk gefundeerde kennis van effecten van evenementen, en wat er nodig is aan werk-

zame elementen in sportevenementen om gewenste effecten te bereiken en negatieve effecten tegen te gaan. Dit laatste type kennis is in Nederland niet of nauwelijks aanwezig. We verwachten dan ook dat het voor de beoogde onafhankelijke beoordelingscommissie een uitdaging zal zijn om voldoende gekwalificeerde leden te vinden, die op gezaghebbende wijze kunnen beoordelen welke effecten wel of niet zullen optreden bij de organisatie van een evenement.

Voor de afwezigheid van wetenschappelijke kennis op het gebied van sportevenementen in Nederland is geen kortetermijnoplossing. Helaas geldt hetzelfde voor veel andere aspecten van sport (accommodaties, duurzaamheid, financiën, sportstimulering, et cetera) en voor evenementen(management) in het algemeen. Het is dus niet zo eenvoudig om de gevraagde wetenschappelijke kennis te ontwikkelen als specialisatie binnen een

bestaande opleiding/faculteit. Eigenlijk hebben we in Nederland een universiteit nodig die naar voren stapt en zich zet aan de opbouw van een opleiding sportwetenschap, met onder andere een specialisatie op het gebied van sportevenementen. Misschien een interessant onderwerp voor een nieuw advies van NLsportraad? ●

REFERENTIES

K Breedveld & P. Hover (2016), *De kern plus een link: naar een Sportevenementen Informatie Systeem*. Mulier Instituut, Utrecht.
NLsportraad (2018), *Briefadvies subsidies sportevenementen (deel 1)*. NLsportraad, Den Haag.
VWS (2014), *Beleidskader sportevenementen*. VWS, Den Haag.

Column

Elke dag buitenspeeldag!

Laatst was ik bij mijn buurvrouw op bezoek. Het was gezellig, totdat mijn buurmeisjes ruzie kregen. Mijn buurvrouw sprak haar dochters streng toe: "Als jullie nu niet ophouden met ruziemaken, mogen jullie de hele dag niet televisiekijken en niet computeren!" Het werd stil. Mijn buurmeisjes vooral, omdat dit in hun ogen de ergste straf is die je kunt krijgen. Ik werd stil van verbazing. Zijn dat de straffen tegenwoordig? Mijn ergste straf vroeger was als ik niet mocht buitenspelen.

Buitenspelen is niet meer van deze tijd. Kinderen spelen steeds minder vaak en minder lang buiten, stelde het Mulier Instituut onlangs vast. Uit een rapport van de onderwijsinspectie bleek dat de meeste

kinderen tegenwoordig minimaal één tot twee uur per dag televisiekijken én één tot twee uur per dag spelletjes spelen op computer, mobiel of tablet. Dan blijft er natuurlijk niet veel tijd meer over om ook nog buiten te spelen. Verder bleek dat de bewegingsvaardigheden in de afgelopen tien jaar zijn afgenomen. Dat verbaast mij niks, aangezien kinderen minder spelen en oefenen en meer stilzitten.

Dat buitenspelen wordt ingeruild voor het zitten achter een scherm, vind ik zorgwekkend. Buitenspelen is belangrijk, omdat kinderen daardoor ongedwongen hun bewegingsvaardigheden ontwikkelen, bijvoorbeeld door klimmen, rennen en vallen. Bovendien worden kinderen door buitenspelen fitter, gezonder en blijer. Van deze gezonde basis profiteren zij hun hele leven. Zitten daarentegen gaat gepaard met

gezondheidsrisico's, zoals overgewicht. Ook deze ongezonde basis nemen kinderen hun hele leven mee. Deze maand, op 13 juni, is de jaarlijkse nationale buitenspeeldag. Een goed moment om elk kind een positieve buitenspeelervaring mee te geven. Hopelijk helpt dit om kinderen (en ouders!) te laten merken hoe leuk, goed en fijn buitenspelen is. Mijn hoop is dat kinderen elke dag als buitenspeeldag zien en weer meer gaan buitenspelen. En dat mijn buurmeisjes het niet mogen buitenspelen de ergste straf vinden die ze kunnen krijgen. ●

📍 JORIEN SLOT

Jorien Slot is onderzoeker bij het Mulier Instituut en gespecialiseerd in leren bewegen.